

Frances
Hodgson Burnett

Salainen
puutarha

 SAGA
EGMONT

Salainen puutarha

Frances Hodgson Burnett

Salainen puutarha

SAGA Egmont

Salainen puutarha

Original title

The Secret Garden

Cover illustrations: Shutterstock

Copyright © 2021 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728240700

1. POD edition

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont, www.egmont.com

1.

Ketään ei jäänyt

Kun Mary Lennox lähetettiin Misselthwaite Manoriin setänsä luo, kaikki olivat sitä mieltä, että hän oli harvinaisen ikävän näköinen pikku tyttö, ja totta se olikin. Hänen kasvonsa olivat pienet ja kapeat, vartalo hintelä ja hiekan värinen tukkakin perin ohut. Kasvot olivat yrmeän näköiset ja väriltään kellertävät, sillä hän oli syntynyt Intiassa ja sairastellut milloin mitäkin tautia.

Maryn isä oli toiminut virkamiehenä Intiassa, ja hän oli aina ollut kiireissään tai sairaana hänkin. Äiti taas oli ollut kaunotar, joka ei harrastanut juuri muuta kuin kutsuja ja iloista seuralämää. Hän ei ollut lainkaan toivonut lasta, ja siksi hän luovuttikin pikku tyttänsä kokonaan aian, intialaisen lastenhoitajan, hoiviin. Tämä huomasi pianikin, että jos mieli pysyä rouvan – memsahibin – suosiossa, oli lapsi pidettävä mahdollisimman paljon poissa näkyvistä. Niinpä kättyisä, ruma sairasteleva vauva eristettiin tykkänään vanhemmistaan, ja kun hänestä kasvoi kättyisä, sairasteleva pikku tyttö, häntä pidettiin yhä heistä erillään.

Mary ei nähnyt juuri muita ihmisiä kuin mustia palvelijoita, ja kun nämä aina tottelivat häntä ja antoivat hänelle kaikessa periksi, jottei memsahib häiriintyisi ja hermostuisi hänen itkustaan, hän oli kuusivuotiaana niin komenteleva ja itsekäs pikku otus kuin kuvitella saattaa. Nuori englantilainen kotiopettajatar, joka tuli neuvomaan tytölle lukemisen ja kirjoittamisen alkeita, ei voinut sietää Marya, vaan lähti talosta jo kolmen kuukauden kuluttua, eikä yksikään niistä nuorista naisista, joita myöhemmin palkattiin samaan toimeen, pysynyt edes niin kauan kuin ensimmäinen. Ellei lukeminen olisi Marysta ollut hauskaa, hän ei olisi oppinut ensinkään aakkosia.

Eräänä painostavan helteisenä päivänä ollessaan noin yhdeksänvuotias Mary heräsi hyvin pahantuulisena, ja vielä äreämmäksi hän kävi huomattessaan, ettei vuoteen ääressä seisova palvelija ollutkaan hänen aiansa.

– Mitä sinä täällä teet? hän sanoi vieraalle naiselle. – Et sinä saa olla täällä. Lähetä tänne minun aiani pukemaan minua.

Nainen änkytti pelästyneen näköisenä, ettei aia voinut tulla, ja kun Mary alkoi kiukuissaan lyödä ja potkia häntä, hän näytti yhä säikähtyneemmältä ja toisti, ettei aia mitenkään voinut tulla neiti sahibin luo.

Jotakin salaperäistä oli ilmassa sinä aamuna. Ei mikään sujunut niin kuin ennen. Alkuasukaspalvelijoista osa oli kadonnut ja toiset hiipivät tai kiiruhtivat hätäisinä paikasta toiseen. Mutta kukaan ei suostunut kertomaan Marylle mitään eikä aiaakaan kuulunut. Jäätynään lopulta aivan yksin Mary lähti puutarhaan ja alkoi leikkiä kuistin vieressä kasvavan puun alla. Hän oli tekevinään kukkapenkkiä, ja pistellessään suuria tulipunaisia hibiscuksen kukkia pieniin multakumpuihin hän

ärtyi yhä enemmän ja jupisi itseksensä sapekkaita sanoja, jotka oli tarkoitettu Saidielle kun tämä palaisi.

– Sika! Sika! Emäsika! hän sanoi, sillä pahemmin ei voi alkuasukkaita loukata kuin sättimällä heitä siaksi.

Hän kyyrötti siinä suu mutrussa ja hoki herjaavia sanojaan yhä uudelleen, kun hänen äitinsä tuli äkkiä kuistille nuoren vaaleaverisen miehen seurassa. He juttelivat keskenään merkillisen matalalla äänellä.

Mary tunsu tuon poikamaisen nuoren miehen; hän oli hiljakkoin Englannista Intiaan tullut upseeri. Tyttö tuijotti hartaasti häneen, mutta vielä hartaammin äitiinsä. Niin hän aina teki, kun hänellä oli tilaisuus nähdä äitiään, sillä memsahib – siksi Marykin tavallisesti sanoi häntä – oli pitkä, kaunis, solakka olento, jolla oli aina yllään ihmeen kaunis puku. Hänen hiuksensa olivat kuin taipuisaa silkkiä, pieni soma nenä näytti hiukan halveksivalta ja suurissa silmissä päilyi alati nauru. Hänen vaatteensa olivat ohuet ja hulmuavat, ”täynnä pitsejä”, sanoi Mary. Tänä aamuna ne näyttivät hulmuavan vieläkin enemmän kuin tavallisesti, mutta silmät eivät nyt nauraneet. Suurina ja rukoilevina ne tarkastivat nuoren upseerin kasvoja.

– Onko se niin vaarallista? Todellako? Mary kuuli hänen kysyvän.

– Se on kerrassaan hirveätä, vastasi nuori upseeri ääni värähtäen. – Hirveätä, rouva Lennox. Teidän olisi pitänyt lähteä vuoristoon jo kaksi viikkoa sitten.

Memsahib väenteli käsiään.

– Voi, tietysti minun olisi pitänyt! hän sanoi. – Mutta minä hupsu halusin jäädä noihin typeriin päivälliskutsuihin!

Samassa palvelijain asunnoista alkoi kuulua äänekkäitä valituksia, niin kaameita, että hän tarrautui nuoren miehen käsivarteen. Marya värisytti päästä jalkoihin.

– Mitä se on? Mitä se on? änkytti rouva Lennox.

– Joku on kuollut, vastasi nuori upseeri. – Ette sanonut, että se raivoaa jo omien palvelijoittenekin keskuudessa.

– En tiennyt sitä! äännähti memsahib. – Tulkaa! Tulkaa! Ja hän kääntyi kiireesti ja juoksi sisään.

Tämän jälkeen sattui monta kammottavaa tapausta ja aamun käsittämättömät yksityiskohdat selvisivät Marylle. Kolera oli levinnyt paikkakunnalle ja ihmisiä kuoli kuin kärpäsiä. Aia oli sairastunut yöllä, ja palvelijain majoista kuuluvat valitushuudot merkitsivät, että hän oli juuri heittänyt henkensä. Samana päivänä kuoli kolme muuta palvelijaa ja toiset riensivät pakoon kauhun valtaamina. Kaikissa bungalow’issa voihki kuolevia.

Toisena päivänä, kun hämmennys ja sekasorto olivat pahimmillaan, Mary pysytteli lastenkamarissa kaikkien unohtamana. Ei kukaan ajatellut eikä kaivannut häntä, eikä hän tiennyt lainkaan mitä talossa tapahtui. Päivä kului itkemiseen ja nukkumiseen. Mary tajusi vain, että sairaita oli kaikkialla, ja hänen korviinsa kuului salaperäisiä, kammottavia ääniä.

Kerran hän hiipi ruokasaliin, mutta siellä ei ollut ketään. Kesken jäänyt päivällinen oli vielä pöydällä, ja näytti siltä, kuin aterioitseville olisi äkkiä tullut kiireinen lähtö.

Tyttö söi hiukan hedelmiä ja keksejä ja tyhjensi janoonsa melkein täyden viinilasin. Viini oli makeata, eikä hän tiennyt kuinka väkevää se oli. Niinpä hän piankin kävi nuokkuvan uniseksi ja palasi lastenkamariin palvelijain majoista kuuluvien huutojen ja askelten töminän säikyttämänä. Häntä nukutti niin

etteivät silmät pysyneet auki, ja hän heittäytyi vuoteelleen tietämättä pitkään aikaan mitä hänen ympärillään tapahtui.

Paljon tapahtuikin hänen raskaasti nukkuessaan, mutta ei mikään häirinnyt häntä, eivät valitukset eivätkä askelet, kun kantamuksia vietiin edestakaisin.

Herättyään hän makasi alallaan tuijottaen seinään. Talosta ei kuulunut hiiskahdustakaan. Varmaan koko onnettomuus oli jo ohitse, kun mistään ei enää kuulunut valituksia eikä askelia. Kukahan Marysta nyt pitäisi huolta, kun hänen aiansa oli kuollut? Kai hän saisi toisen aian, ja ehkä vielä sellaisen, joka osaisi kertoa uusia tarinoita. Hän olikin jo lopen kyllästynyt entisiin.

Hoitajansa kuolemaa Mary ei itkenyt. Hän ei ollut kiintyväinen lapsi eikä ollut ikinä välittänyt sanottavasti kenestäkään. Melu ja hätäinen juoksu talossa sekä kolerasairaiden valitushuudot olivat vain säikähdyttäneet häntä ja hän oli suutuksissaan siitä, ettei kukaan näyttänyt muistavankaan häntä. Mutta jos kaikki olivat jo terveitä, niin varmaan joku tulisi pian häntä katsomaan.

Mutta kukaan ei tullut, ja hänen maatessaan siinä odottamassa hiljaisuus alkoi tuntua ahdistavalta. Matolta kuului kahinaa ja kurottautuessaan katsomaan hän näki pienen tarhakäärmeen, joka luikerteli pitkin lattiaa ja tarkasti häntä säkenöivillä jalokivisilmillään. Marya ei pelottanut, sillä se oli vaaraton pikku eläin. Käärme näyttikin hätäisesti pyrkivän pois huoneesta; se puikahti oven alle Maryn katsellessa sitä.

– Kuinka lystikäs ja rauhallinen se on, tuumi Mary. – Tuntuu siltä kuin bungalow'ssa ei olisi muita kuin minä ja käärme.

Melkein samassa hän kuuli askelia kuistilta. Tulijat olivat miehiä ja he juttelivat matalalla äänellä. Ei kukaan mennyt

vastaan tai puhutellut heitä, ja he kuuluivat aukaisevan ovia ja kurkistelevan huoneisiin.

– Kylläpä on kolkkoa! hän kuuli jonkun sanovan. – Tuo kaunis viehättävä nainen! Ja nähtävästi lapsikin on mennyt. Heillä kuului olleen lapsikin, vaikkei häntä koskaan näkynyt.

Heidän avatessaan lastenkamarin oven pari minuuttia myöhemmin Mary seiso i keskellä lattiaa. Siinä hän seiso i rumana ja kiukkuisena pikku äkäpussina, sillä hänen alkoi olla nälkä ja hänestä oli häpeällistä, että hänet oli näin jätetty oman onnensa nojaan. Ensimmäinen tulijoista oli kookas upseeri, jonka Mary oli kerran nähnyt puhelevan isänsä kanssa. Hän näytti väsyneeltä ja huolestuneelta, ja Maryn nähdessään hän hätähti yllättyneenä.

– Barney! hän huudahti. – Täällä on lapsi! Lapsi ihan yksin! Tällaisessa paikassa! Ihme ja kumma, kuka hän mahtaa olla.

– Minä olen Mary Lennox, sanoi tyttö suoristaen jäykästi selkäänsä. Oli hyvin epäkohteliaista sanoa hänen isänsä bungalow'ta ”tällaiseksi paikaksi”! – Minä nukahdin, kun kaikki sairastuivat koleraan ja heräsin juuri. Miksi ei kukaan tule tänne?

– Siinä on nyt tuo lapsi, jota ei kukaan ole ikinä nähnyt! huudahti mies seuralaiselleen. – Totisesti: hänet on unohdettu tänne!

– Miksi minut on unohdettu! kivahti Mary jalkaansa polkien.

– Miksi ei kukaan tule?

Nuori Barney-niminen mies katseli häntä surullisesti, ja Mary näki hänen räpyttävän silmiään aivan kuin ne olisivat kostuneet.

– Pikku raasu, hän sanoi. – Ei ole jäljellä ketään joka tulisi.

Näin oudolla ja äkillisellä tavalla Mary sai tietää, ettei hänellä ollut enää isää eikä äitiä. Molemmat olivat kuolleet yöllä, ja

heidät oli kannettu pois. Ne muutamat alkuasukaspalvelijat, jotka olivat säästyneet sairaudelta, olivat lähteneet suin päin talosta muistamatta ensinkään pientä neitiä. Siksipä kaikkialla olikin ollut niin hiljaista. Mary ja kahiseva käärme olivat todella äsken olleet ainoat elävät olennot koko bungalow'ssa.

2.

Mary-neiti, ärripää

Marysta oli aina ollut hauskaa katsella äitiään ja ihailla häntä kaukaa. Mutta kun äiti oli pysynyt hänelle melkein vieraana, ei ollut ihme, ettei tyttö osannut häntä paljon ikävöidä. Oikeastaan hän ei ikävöinyt ensinkään; umpimielisenä lapsena hän ei ajatellut juuri muuta kuin itseään.

Jos Mary olisi ollut hiukan vanhempi, hän olisi varmaan miettinyt huolissaan tulevaisuuttaan; hänhän oli jäänyt ypöyksin maailmaan. Mutta hän oli vielä lapsi, eikä osannut kuvitellakaan, ettei hänestä pidettäisi edelleen huolta niin kuin tähänkin asti. Hän oli jännittynyt vain siitä, millaisten ihmisten luokse hän joutuisi, oltaisiinko hänelle kohteliaita ja saisiko hän noudattaa omaa mieltään kuten ollessaan aian ja muiden alkuasukaspalvelijain hoivissa.

Hän tiesi, ettei jäisi pitkäksi aikaa englantilaisen papin kotiin, jonne hänet ensin vietiin. Ei hän tahtonutkaan jäädä. Pappi oli köyhä ja hänellä oli viisi jotensakin samanikäistä lasta; heillä oli tahraiset vaatteet ja he riitelivät alinomaa leluista. Mary ei voinut

sietää perheen epäsiistiä bungalow'ta ja oli lapsille niin tyly ja ärtyisä, ettei kukaan heistä parin päivän kuluttua enää tahtonut leikkiä hänen kanssaan. Toisena päivänä annettiin hänelle pilkkanimi, joka sai hänet raivostumaan.

Basil sen alkuaan keksi. Basil oli ujostelematon pikku poika, jolla oli siniset silmät ja terhakka pysty nenä, ja Mary inhosi häntä. Tyttö leikki yksikseen puun alla samoin kuin sinäkin aamuna, jolloin kolera puhkesi. Kun hän siinä taputteli pieniä multakumpuja ja puutarhapolkuja, tuli Basil seisomaan hänen viereensä ja tarkkasi hänen työtään hartaasti.

– Miksi et tee siihen kiviläjää, ne voisivat olla olevinaan kallioita? hän virkkoi äkkiä. – Tuohon, juuri keskelle, ja hän kumartui osoittamaan sormellaan.

– Mene tiehesi! kirkaisi Mary. – En voi sietää poikia. Mene tiehesi!

Basil näytti ensin suuttuvan, mutta sitten hän alkoi kiusoitella. Hän kiusoitteli aina sisariaan. Hän hyppeli ja tanssi Maryn ympärillä, väänteli kasvojaan, nauroi ja lauloi:

”Mary-neiti ärripää
miten kasvaa tarhas tää?
Liljat, kaalit, orvokit
kaikki rinnan istutit

Hän lauloi sitä, kunnes toisetkin lapset kuulivat sen ja rupesivat nauramaan, ja mitä äkäisemmäksi Mary tuli, sitä enemmän he lauloivat: ”Mary-neiti ärripää”. Ja sen jälkeen he sanoivat häntä aina Mary-neiti ärripääksi, usein hänelle itselleenkin.

– Sinä saat lähteä kotiin loppuviikolla, sanoi Basil Marylle. – Ja siitä me olemme hyvillämme.

– Niin minäkin olen, vastasi Mary. – Missä on koti?
– Hän ei tiedä, missä koti on! sanoi Basil seitsenvuotiaan mahtava ylenkatse äänessään. – Koti on tietysti Englanti. Isoäiti asuu siellä ja Mabel-sisko lähetettiin hänen luokseen viime vuonna. Sinä et lähde isoäitisi luo. Sinulla ei ole isoäitiä. Sinä lähdet setäsi luo. Hänen nimensä on Archibald Craven.

– En minä tiedä mitään hänestä, kivahti Mary.
– Et tietenkään, vastasi Basil. – Tytöt eivät koskaan tiedä mitään. Kuulin isän ja äidin puhuvan hänestä. Hän asuu autiossa vanhassa talossa eikä kukaan käy hänen luonaan. Hän on niin kiukkuinen, ettei huoli ketään luokseen, ja vaikka huolisikin, niin kukaan ei menisi. Hän on kyttyräselkäinen ja ihan kamala.

– En usko sinua, sanoi Mary ja käänsi Basilille selkensä tukkien sormillaan korvansa, sillä hän ei tahtonut kuulla enempää.

Mutta jäljestäpäin hän mietiskeli pitkään asiaa, ja kun rouva Crawford samana iltana kertoi hänelle, että hän saisi parin päivän kulutta matkustaa setänsä, herra Archibald Cravenin luo, joka asui Misselthwaite Manorissa, hän näytti niin ynseältä ja välinpitämättömältä, etteivät Crawfordit tienneet mitä hänestä ajatella.

– Hän on raukka kovin ruma, sanoi rouva Crawford säälivästi, kun Mary oli lähtenyt huoneesta. – Ja äiti oli niin kaunis. Hän oli käytökseltäänkin viehättävä, mutta Mary on niin ikävä ja epäystävällinen, että harvoin näkee sellaista lasta. Lapset sanovat häntä nykyään Mary-neiti ärripääksi, ja vaikka se on häijyä, voi sen hyvin ymmärtää.

– Ehkäpä Marykin olisi hiukan toisenlainen, jos hänen äitinsä olisi vähän useammin näyttänyt lastenkamarissa kauniita

kasvojaan ja sievää käytöstään. On oikein surullista ajatella, että harvat ihmiset tiesivät hänellä olleenkaan lasta.

– Lieneekö hän koskaan edes katsellut tyttöä, huokasi rouva Crawford. – Hoitajansa kuoltua tuo pikku raukka jäi aivan turvattomaksi. Ja palvelijat juoksivat tiehensä ja jättivät hänet ypyyksin autioon bungalow'hon! Eversti McCrew sanoi, että hän ei ollut uskoa silmiään, kun hän oven avatessaan näki tytön seisovan yksinään keskellä huonetta.

Maryn huoltajana pitkällä merimatalla oli eräs upseerin rouva, joka matkusti Englantiin viemään lapsiaan kouluun. Rouvalla oli yllin kyllin puuhaa omissa lapsissaan, ja hän oli mielissään, kun sai Lontoossa luovuttaa Maryn herra Archibald Cravenin taloudenhoitajattarelle, joka oli lähetetty noutamaan tyttöä. Taloudenhoitajattaren nimi oli Medlock. Hän oli punakka ja tukeva, ja hänen mustat silmänsä tähystelivät terävinä ympärilleen. Hänellä oli sinipunertava puku, musta, ripsuilla koristettu silkkikaapu ja musta hattu, jonka sinipunertavat samettikukat hyppivät hänen liikuttaessaan päätänsä. Mary ei pitänyt hänestä ensinkään, mutta sehän ei ollut ihme, koska hän ei pitänyt juuri kenestäkään. Sitä paitsi rouva Medlock ei näyttänyt liioin välittävän hänestä.

– Voi ihmettä, millainen pieni räpäle! hän puuskahti. – Ja joku väitti, että hänen äitinsä oli kaunotar. Eipä hän tosiaankaan ole tyttärelleen suuria peruja antanut.

– Ehkäpä hän vanhemmaksi tultuaan muovautuu, sanoi upseerin rouva hyväntahtoisesti. – Kun hän ei vain olisi niin väritön ja ynseän näköinen. Lapset muuttuvat kasvaessaan.

– Kyllä hänen sitten onkin muututtava aika paljon, vastasi rouva Medlock. – Eikä Misselthwaite suinkaan ole sellainen paikka, missä lapset kaunistuvat – sen saatte uskoa.

He eivät tienneet Maryn kuulevan, sillä hän seisoi melko kaukana hotellin ikkunan ääressä. Hän katseli raitiovaunuja, ajoneuvoja ja ihmisiä, mutta seurasi koko ajan keskustelua ja oli hyvin utelias tietämään, millainen hänen setänsä oli ja millainen se paikka, jossa hän tulisi asumaan. Millainen oli kyttyräselkäinen ihminen? Hän ei ollut koskaan nähnyt ketään kyttyräselkäistä. Ehkäpä sellaisia ei Intiassa ollutkaan.

Jouduttuaan hoitajansa kuoltua toisten ihmisten pariin Mary oli alkanut tuntea itsensä yksinäiseksi, ja hänen mielessään liikkui aivan uusia ajatuksia. Hän oli alkanut pohtia, miksi hän ei milloinkaan ollut tuntunut kenenkään lapselta, ei edes siihen aikaan, kun hänen isänsä ja äitinsä olivat elossa. Toiset lapset näyttivät kuuluvan vanhemmilleen, mutta hän ei ollut ikinä kuulunut kenellekään. Palvelijoita, ruokaa ja vaatteita hänellä oli ollut, mutta ei kukaan ollut hänestä välittänyt. Hän ei tiennyt sen johtuvan siitä, että hän itse oli töykeä ja pahantuulinen. Muita hän kyllä usein piti epämiellyttävinä, mutta omaa luonteenvikaansa hän ei huomannut lainkaan.

Punakka, arkipäiväisen näköinen rouva Medlock oli hattuineen kaikkineen Maryn mielestä epämiellyttävin olento, jonka hän koskaan oli nähnyt. Kun he seuraavana päivänä lähtivät matkalle Yorkshireen, hän asteli asemasiltaa pää pystyssä koettaen pysytellä rouva Medlockista niin loitolla kuin mahdollista, sillä hän ei tahtonut näyttää kuuluvansa samaan seuraan. Häntä olisi suututtanut kovasti, jos ihmiset olisivat luulleet, että hän oli rouva Medlockin tytär.

Mary Lennox on 10-vuotias englantilaistytty, joka on kasvanut Intiassa. Kun Maryn vanhemmat kuolevat koleraan, hänet lähetetään Englantiin Yorkshireen setänsä Archibaldiin luokse.

Setä asuu pelottavassa, satoja vuosia vanhassa talossa. Talon pihalla on kuitenkin puutarha, joka on ollut lukittuna Archibaldin vaimon kuolemasta lähtien.

Eräänä päivänä Mary löytää avaimen puutarhaan – ja samalla hänelle aukeaa uusi, ihmeellinen maailma.

”Salainen puutarha” on Frances Hodgson Burnettin taianomainen ja symbolistinen lastenromaani vuodelta 1911. Romaanista on tehty myös palkintoja kahminut elokuva vuonna 1993.

Frances Hodgson Burnett (1849–1924) oli englantilaissyntyinen kirjailija, joka eli suurimman osan elämästään Yhdysvalloissa. Burnett alkoi kirjoittaa työkseen jo 19-vuotiaana, jolloin hänen tarinoitaan julkaistiin eri lehdissä. Hän kirjoitti elämänsä aikana kymmenittäin kirjoja lapsille ja nuorille. ”Salainen puutarha” on hänen tunnetuin teoksensa.